

HUBBO KYRKA

Hubbo prästgård 1:1, Hubbo församling, Västerås kommun, Västmanlands län

Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

BESKRIVNING

Kyrkomiljön

Landskapsbilden i Hubbo socken domineras av odlad slättbygd. Badelundaåsen ger en betoning åt socknens västra delar i nord-sydlig riktning. Huvudort är Tillberga stationssamhälle ca två kilometer norr om kyrkan, framvuxet under senare hälften av 1800-talet och 1900-talet på Mälby och Sörby gårds ägor. I söder ligger Hökåsen, en stor villadominerad förort till Västerås.

Kyrkan och kyrkogården höjer sig över omgivande åkrar på slätten. I norr syns Tillberga stationssamhälle. Landsvägen passerar strax söder om den nya kyrkogården och ca 100 m väster om kyrkan går järnvägen. Det faluröda huset väster om kyrkogården var tidigare prästgård, byggt på 1700-talet.

Kyrkoanläggningen

Den äldre kyrkogården har mot väster och nordväst haft ungefär samma utsträckning sedan 1600-talet, medan den mot övriga sidor blev utvidgad 1904-07. Vid samma tid lades nuvarande kyrkogårdsmur av gråsten i kallmurat förband. Framför kyrkans västport och i nordväst finns vitputsade stigluckor, troligen från 1600-talet, med spåntak och halvdörrar i svartmålat trä. Dessutom finns en ingångstrappa i öster. Grusgång leder från stigluckan i väst runt kyrkans södra och östra sidor med fortsättning längs kyrkogårdens mittaxel mot öst, samt mot den nyare kyrkogården. I några av gravkvarteren finns plattläggning. Gravplatserna och kvarteren är idag helt gräsbevuxna. Kyrkogården inramas av ädellövträd som växer innanför muren och på östra sidan även buskar. Även i kvarteren förekommer buskar och träd, och öster om kyrkan växer fondhäckar i nästan samtliga lindor. Flertalet kvarter domineras av låga, breda granitvårdar från 1900-talet. På norra sidan förekommer mer individuellt utformade stenar och järnkors.

Intill kyrkogårdsmurens västra sida finns ett bårhus med gravkapell, uppfört 1955 efter ritningar av Viktor Segerstedt. Fasaderna är spritputsade och avfärgade i gråvit nyans, sadeltaket täckt med täljda spån. Söder om bårhuset står klockstapeln, klädd med täljda, tjärade furuspån. Stommen är till sina äldsta delar från 1600-talet, eller äldre.

Den parklika nya kyrkogården, invigd 1960, ligger utanför muren söder om den gamla. Gravkvarter med fondhäckar är symmetriskt ordnade på ömse sidor om den grusade mittgången. För övrigt finns rikligt med planteringar av buskar och träd, däribland ornäsbjörk, hängbjörk, tuja och buskrosor. I söder och väster inhägnas området med en hagtornshäck. Längst i öster finns ett högt kors i jugoslavisk ek.

Hubbo kyrka omfattar långhus och kor under samma tak, sakristia utbyggd mot norr och vapenhus mot söder. Väggarna är murade av natursten och försedda med strävpelare. Flera synliga järnförstärkningar förekommer. Taket sluttar brant och täcks av falsad, svartmålad plåt med mötande tvärfalsar. Murverken består av gråsten av varierande storlek upp till takfoten och tegel i gavelröstena. Närmast mark har ytterväggarna lämnats oputsade och på vapenhusets gavel är en sockelputs. Under marknivå finns sedan 1952 en betongförstärkning, synlig endast vid strävpelarna.

Västra gavelns tegelmurade spets pryds med vitkalkade blindingar. I förgrunden ses kyrkogårdsmuren som omlades 1904-07 och stiglucka från 1600-talet.
Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

Södra vapenhuset är sedan 1680 sammanbundet med dragjärn. Kyrkans yttertak plåttäcktes 1894/möjligen något senare på 1890-talet.
Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

Fasaderna är spritputsade med slätputs i omfattningarna. Gavelrösternas tegelmurverk är oputsade och dekorerade med vita blindingar, vilka skänker särprägel åt byggnaden. Fönsteröppningarna är rundbågiga och har snickerier från 1893, målade i grågul nyans. Fönstrens spröjsverk är täta och smäckra. Västra portalen är rundbågig och vid, försedd med en fernissad ekport från 1935. Södra vapenhuset har en äldre plankport.

Kyrkorummet omfattar tre travéer täckta med stjärnvalv på väggpelare från 1400-talets senare hälft, stabiliserade med dragjärn sedan 1680. Vid renovering 1894 bilades valv och väggar till nuvarande jämna struktur. Annars präglas fast inredning och färgsättning av förnyelse på 1950-talet och 1970. Putsytorna är

avfärgade i enhetlig gulvit nyans. I fönstrens inre bågar sitter blyinfattat nyantikglas i olika färger. I kor och mittgång ligger maskinslaget mörkrött tegel med lackad yta. Under bänkinredningen ligger lackat brädgolv. Bänkarna är öppna, försedda med rektangulära gavlar som målats i bruna och rödgula nyanser. Orgelläktaren med sin barriär är från 1894, fast det ursprungliga ådringsmåleriet ersattes 1952 av nuvarande färgsättning. Orgelverket insattes 1958, med bibehållande av en orgelfasad från 1889.

Ett av inredningens äldre inslag är predikstolen av ek, insatt 1894. Dess nuvarande målning av gröna, gula, röda och vita betser tillkom dock 1952, liksom det tegelmurade, putsade fundamentet. Altaret är också murat, belagt med kalkstensskiva. Bakom finns medeltida träskulpturer uppställda i en liten tillsluten monter av mörkbetsat trä och skyddsglas. Framförvarande altarring är femsidig, målad med temperafärg och klädd med grovt linne.

Till sakristian går en järmbeslagen dörr från 1830-talet. Inträde till kyrkan sker normalt från väster, där bara ett vindfång skiljer ingångsdörren från kyrkorummet. Det kryssvälvda vapenhuset i söder används numera som sammankomstlokal.

Vapenhusets inre pardörr av ek blev insatt 1991 för att minska drag.
Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

Kort historik

Kyrkans äldsta inventarium är dopfunten i sandsten, med ursprungligt koniskt trälock för vigvattnets skydd, troligen från 1100-talet. Allmänt antas att den första kyrkan på platsen byggdes vid denna tid, sannolikt i trä, möjligen med vidbyggd sakristia i sten

Under 1300-talets första hälft byggdes istället nuvarande kyrka i gråsten med tegelmurade, branta gavelrösten. Den omfattade långhus med kor under samma tak och sakristia mot norr. Sadeltaket var spåntäckt. Över kyrkorummet var ett trätak, oklart i vilket utförande.

Ungefär 150 år senare slogs kyrkorummets tre stjärnvalv, vilande på bastanta hörn- och strävpelare. Mot söder tillbyggdes ett vapenhus som täcktes med ett enklare kryssvalv.

Kyrkorummets första predikstol tillkom förmodligen ganska snart efter reformationen och var placerad på kyrkorummets norra sida. År 1637 uppsattes istället en predikstol på södra sidan. Senast vid denna tid torde även den första riktiga bänkinredningen ha stått klar.

Under senare hälften av 1600-talet genomfördes stora reparationer, då valv och väggar bands samman med de dragjärn som än idag går tvärs igenom kyrkorummet. Även den alltjämt befintliga klockstapeln reparerades. (Ursprungligen lär klockstapelns stomme ha stått öppen.)

På 1740-talet utökades dåvarande altarprydnaden och ny altarring blev uppsatt. Om kyrkorummets övriga inredning förnyades är obekräftat men troligt.

Vid reparation av sakristian 1827 insattes nuvarande järndörr från koret och i fönstren sattes järnbeslagna träluckor. Att hela kyrkan krävde en större upprustning fastslogs i protokoll 1842. Arbetena kom till stånd 1852, då fönstren förstörades och väggarna lagades både in- och utvändigt. I kyrkorummet lades plankgolv istället för tidigare tegelgolv som blivit ojämnt. Två år senare fullbordades förnyelsen med att en blåmålad och förgylld predikstol uppsattes på kyrkorummets norra sida. Samtidigt ommålades dåvarande altarpupp och bänkinredning, förmodligen i samma stil som predikstolen.

I klockstapeln förvaras ännu 1854 års predikstol, tillverkad av O L Dahlman i Västerås.
Digitalfoto Rolf Hammariskiöld

Nästköljande upprustning och omgestaltning var radikal, genomförd 1894 efter ritningar upprättade av arkitekt Carl Fredrik Ekholm, verksam i Uppsala. Då borttogs nästan hela den dåvarande inredningen, från mitten av 1800-talet, 1700-talet och tidigare. Kyrkorummets valv och väggar avjämnades genom bilning och ny slätputs slogs på. (Om rester av medeltida muralmålari funnits torde de ha gått förlorade vid dessa arbeten.) Sedan dekorerades väggarna med en kvadermålning och valven schablonerades. Plankgolvet som inlagts 40 år tidigare revs upp för att ersättas med klinkerplattor i mittgång och kor. Nya plankgolv lades under den nybyggda bänkinredningen, som hade ornerade gavlar och skärmar. Norrsidans befintliga fönsteröppning förstörades och ytterligare en upptogs. Överallt tillkom nya fönstersnickerier. Den blott 40-åriga predikstolen ersattes med en ny, placerad på en snidad mittpelare. I koret sattes ett altare i trä och framför byggdes en halvcirkelformig altarring. Som altartavla tjänade ett nyinsatt fönster med ”masverk” av gjutjärn och målat glas. Den fem år tidigare byggda orgelläktaren kompletterades för att utseendemässigt bättre ansluta till den helt omstöpta interiören. Vapenhuset i söder gjordes om till bårhus, vilket det förblev till 1950-talet.

Vid 1894 års stora omgestaltning fick kyrkorummet nya inredningsnickerier som genomgående ådrades för att efterlikna ek, fränsett predikstolen som faktiskt tillverkats i ek. Undergolv av cement göts för att slippa stigande markfukt, vilken orsakat röta i tidigare trägolv. I gångar och kor lades slitstarka klinkerplattor och under bänkarna nya brädgolv med luftspalt. Valvens och väggarnas murytor bilades släta och ny puts slogs på. Väggarna kvadermålades och valvribborna dekorerades med schabloner. Som värmekällor uppsattes tre järnkaminer, två i kyrkorummet och en i sakristian. Omgestaltningen av Hubbo kyrka var på många sätt tidstypisk, möjligen mer konsekvent genomförd här än på andra håll. Från början fanns planer på att även förstora kyrkan genom utbyggnad av två korsarmar - digitala kopior av äldre foton i kyrkans arkiv

År 1935 vidgades västportalen och fönsteröppningen ovanför murades om till rund form. Arbetet var planerat att ske redan 1894, men blivit skrinlagt. Utvidgningen gjordes efter Georg Schermans ritningar, vilka anknöt till de 40 år tidigare upprättade ritningarna av Carl Fredrik Ekholm.

Västportalen inför utvidgning 1935, då putsen hade avlägsnats men den murade omfattningen ännu inte brutits upp. Församlingen ville ha en större port därför att detta var kyrkans enda ingång, sedan södra vapenhuset 1894 blivit omvandlat till bårhus (vilket det var fram till 1952). Dåvarande Byggnadsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet var av kulturhistoriska skäl kritiska till att portalen utvidgades – digital kopia av foto i läns museets arkiv

Kyrkorummets utseende förändrades åter vid förnyelse på 1950-talet, med Karl Martin Westerberg som ansvarig arkitekt. Arbetena inleddes 1950 med att dåvarande kyrkkaminer och 1894 års bänkinredning togs bort. Nytt undergolv av betong blev gjutet, därpå lades linoleummattor och nuvarande bänkinredning med marmorerade gavlar byggdes. Elektrisk uppvärmning installerades. Fortsättning följde 1952, då kyrkans grundmurar förstärktes med betong under marknivå och fasaderna renoverades. Klinkergolven i gångar och kor revs upp och ersattes med golvtegel. Valv och väggar miste 1894 års dekormålning för att istället kalkavfärgas i en neutral, gulvit nyans. Korets fönsteröppning igenmurades och en ny altaranordning byggdes, bestående av ett tegelmurat altare och ett altarskåp av furu i vilket kyrkans medeltida träskulpturer placerades. Av 1894 års inredning sparades bara läktarbarriären och predikstolens korg, fast med helt annan färgsättning. En målning från det borttagna korfönstret insattes i västra gavelns runda fönster. Vapenhuset återställdes efter att i sextio år ha använts som bårhus. 1950-talets förnyelse fullbordades med tillkomsten av ett orgelverk av Åkerman & Lund 1958.

Kyrkorummet fotograferat mellan 1950 och 1952, då ny bänkinredningen hade byggts men i övrigt var 1894 års gestaltning kvar ännu en tid - digital kopia av äldre foto

En mer begränsad förändring medförde 1970 års arbeten, under ledning av arkitekt Per Bohlin. Då lades golv av breda, lackade bräder under bänkinredningen, altarringen ändrades och 1952 års altarskåp ersattes med nuvarande kalkstensskiva och en furupanel i korets nisch. Panelen borttogs åter 1990, då altarets träskulpturer istället placerades i en liten tillsluten monter av mörkbetsat trä och skyddsglas. För att minska drag och värmeförluster blev en inre pardörr av ek 1991 insatt i södra vapenhuset, numera använt som sammankomstlokal.

Kulturhistorisk karakteristik och bedömning

Hubbo kyrka är ett medeltida byggnadsverk som till det yttre bevarat sina proportioner. Mest framträdande ursprungliga draget är de tegelmurade gavelröstena med sina blindingar. Fönstren är från 1894, takets plåttäckning blev lagd samtidigt eller något senare på 1890-talet. Västportalen med sin port i fernissad ek är från 1935.

Kyrkorummet har förändrats kraftigt vid tre omgestaltningar gjorda de senaste 150 åren. Valv och väggar bilades 1894 till nuvarande jämn struktur. Färgsättningen och den fasta inredningen är till största delen från 1950-talet, med några ändringar gjorda 1970.

Att särskilt tänka på i förvaltning och användning av kyrkan och kyrkomiljön:

- Bevarade medeltida murverk utgör i sig ett omistligt historiskt dokument
- Av särskilt intresse är de tegelmurade gavelröstena med sina rika blindingar.
- Altarets medeltida skulpturer och dopfunten med trälock är högst ovanliga och av stor betydelse för upplevelsen av kyrkorummet.
- Klockstapeln är från 1600-talet, därmed en av de äldre i stiftet. De inre klockbockarna är möjligen ännu äldre.
- Inne i klockstapeln finns en stor samling äldre inventarier bevarade. En del av dem skulle med fördel åter kunna placeras i det nu (alltför) sparsamt inredda kyrkorummet.
- Kyrkogårdsmuren är viktig för upplevelsen av kyrkomiljön. Mest värdefulla är murens nordvästra och västra avsnitt med stigluckor från 1600-talet.
- Beträffande gravvårdar av större kulturhistoriskt värde hänvisas till läns museets gravvårdsdokumentation.

Bårhuset/gravkapellet uppfördes 1955 efter ritningar av Viktor Segerstedt. Idag är byggnaden föga utnyttjad. Bakom gravkapellet ses klockstapeln som till sina äldsta delar är åtminstone från 1600-talet, möjligen ännu tidigare. Vid yttre lagningar 1960 och 1976 användes spjälkade spån för att den utseendemässiga förändringen skulle bli så liten som möjligt - Digitalfoto Svensk Klimatstyrning AB

Källor och litteratur

Otryckta källor

Riksantikvarieämbetets antikvarisk-topografiska arkiv (ATA)

- Inventarium upprättat i enlighet med 3 § av kungliga förordningen den 17 april samt venerandum consistorii i Vesterås därpå grundade cirkulären den 9 oktober och den 9 december 1829
- Ihrfors, Eric: Westmannia sacra, handskrift färdigställd 1899-1902, baserad på församlingsarkivens handlingar från äldsta tid fram till omkring 1900

Hubbo församlingsarkiv (HF):

- O I a; 2, handlingar om kyrkobyggnaden 1893-1970
- O I b; 1, handlingar om bårhuset 1955

Västmanlands läns museums arkiv (VLM):

- Kyrkogårdsinventering, redovisad 1984-09-04 av antikvarie Ulla Bergquist

Västerås stadsbibliotek (VSB):

- Glimtar ur Hubbo församlings historia 1850-1990, utgiven 1990-04-07 av studiecirkelgrupp inom ramen för Sveriges Kyrkliga Studieförbund. (stencilerat häfte)
- Krönikebok för Tillberga-Hubbo pastorat 1888-1914, nedtecknad av kyrkoherdarna Adolf Fredrik Berggren och Gustaf Moberg. (stencilerat häfte)

Västerås stifts arkiv (VS):

- Västerås domkapitel E IV b; 39, 1842 års inventarium
- Västerås domkapitel E IV b; 116, 1872 års inventarium

Litteratur

Ahlberg, Hakon och Björklund, Staffan: Västmanlands kyrkor i ord och bild - Förlag: Staffan Björklund 2000

Berggren, Bonzo: Kyrkorna i Västmanlands län: en presentation i text och bild över samtliga kyrkor tillhörande Svenska kyrkan/utgiven av Västmanlands nyheter - Västerås 1982

Redelius: Hubbo kyrka - Västerås stifts kyrkoberskrivningskommitté 1979

Övriga uppgifter

Inventeringsperiod: 2004-10

Fältinventering: Rolf Hammarskiöld, Västerås stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning: Rolf Hammarskiöld, efter samråd med referensgrupp utsedd av Västerås stift

Rapportsammanställning: Rolf Hammarskiöld, Västerås stift

Färdigställd: 2005-05-20

Sammanställning av viktiga händelser för kyrkan, relaterade till källor

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1100-t	Specifika inventarier - dopfont	Kyrkans äldsta inventarium är dopfonten av sandsten, med skuret, koniskt furulock till vigvattnets skydd. Den tillvaratogs från socknens första kyrka, sannolikt byggd i trä.		Ahlberg, s 94-95 Redelius, s 6
1300-1350	Nybyggnad	Kyrkobyggnaden omfattade rektangulärt långhus med kor, branta gavlar och ett högre sadeltak, samt sakristia på norra sidan. Murverken bestod av gråsten, med tegelmurade gavelrösten. Att sakristians murar är tunnare antyder att den är äldre än långhuset och alltså skulle ha funnits invid den tidigare träkyrkan. Samtida med kyrkan är två nordtyska träskulpturer och en Sankt Olof i konungslig gestalt.		Ahlberg, s 95 Redelius, s 4 RAÄ: Bedömning av Ann-Catherine Bonnier
1450-1500	Valvslagning	Över kyrkorummet slogs tre stjärnvalv, vilande på bastanta hörn- och strävpelare. Mot söder tillbyggdes ett vapenhus, vilket täcktes med ett enklare kryssvalv.		Ahlberg, s 95 Redelius, s 12-13
1531		Vid Gustav Vasas klockuppörd framtogs församlingen sin lillklocka. Den tycks ha hängt på samma ställe som den nuvarande från 1665.		Uppgiftslämnare Nils Sture Olsson
1637	Fast inredning - predikstol	Predikstol blev uppsatt på kyrkorummets södra sida. Den pryddes med apostlarnas bilder. Enligt inskription tillkom den 1637 på initiativ av församlingens pastor, Magnus Simon. (En äldre predikstol, oklart hur gammal, fanns förut på norra sidan)		ATA: Inventarium 1830, Ihrfors avskrift av 1749 års inventarium
1663	Vård/underhåll	Reparation genomfördes, oklart i vilken omfattning. Möjligen tillkom vapenhusets äldsta port vid detta tillfälle. Den består av tre plankor i bredd, sammanfogade med snedställda naror och bandgångjärn.		Årtal stansade på vindflöjlar
1665	Specifika inventarier – kyrkklocka Ändring - ombyggnad, klockstapel	Ny lillklocka ersatte den som togs vid klockuppörden 1531. Då den nya klockan skulle hängas upp i stapeln visade sig att den var så mycket vidare i omfång att den inte kunde svänga fritt. Därför måste klockbockarnas vertikala bjälkar huggas ur. Uthuggningen antyder alltså att klockstapelns bockar är tillkomna före 1531.	Klockgiutare Meyer, Stockholm	Noterat av Nils Sture Olsson, Hubbo hembygdsförening
1680	Vård/underhåll – stomme Vård/underhåll – exteriör	Stor reparation ägde rum; <ul style="list-style-type: none"> • Murverken bands samman med stabiliserande järnband. • Kyrkans väggar lagades och avfärgades. • Fönstren renoverades 		ATA: Ihrfors, s 569 & 1930
1690	Vård/underhåll	Klockstapelns reparerades		ATA: Ihrfors, s 570
1741	Fast inredning – altaruppsats	Dåvarande altarprydnaden utökades med en förgylld sol och två små sirater, en donation av rusthållaren Anders Fernberg i Tränhammar.		ATA: Ihrfors, 1749 inventarium
1748	Fast inredning – altarring	Altarring med ljusgrön marmorering tillkom, en donation av dåvarande pastorn.		ATA: Ihrfors, 1749 inventarium
1761		Vid sockenstämma påtalades att såväl kyrkans tak som klockstapelns måste få sin spåntäckning lagad och tjärad.		ATA: Ihrfors, s 572
1770		Kyrkogårdsmur av gråsten nybyggdes runt alla fyra sidor		ATA: Inventarium 1829

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1787		Större förnyelse; <ul style="list-style-type: none"> • Kyrkan vitlimmades invändigt och utvändigt • Ett tvåkopplat fönster togs upp i altaret • Det gamla altarfönstret flyttades till ny öppning i norra sidan • En altartavla förfärdigades av hovbildhuggare Ljung i Stockholm. Den bestod av en garnering kring fönstret över altaret, med snäckformar åt sidorna, en kalk, en öppen bok, druvor och veteax på framsidorna. 	Altartavlan: Hovbildhuggare Ljung	ATA: Inventarium 1829 Ahlberg, s 95
1801		Bänkinredningen ombyggdes och målades med oljefärg		ATA: Inventarium 1829
1827		Sakristian genomgick stor reparation; <ul style="list-style-type: none"> • En ny dörr av järn blev insatt • Fönstret försågs med järnbeslagna träluckor • Ny spis murades • Nytt tak byggdes, bestående av hyvlad panel • Ett trägolv lades och för att slippa svampangrepp gjordes luftkanaler under golvet. Dessutom blev ett femstämmigt orgelverk installerat av församlingens organist		ATA: Inventarium 1829 VS: E IV b; 39, inventarium 1842
1842		Vid visitation anmärktes att tegelgolvet i gång och kor var ojämnt och därför borde omläggas. Brädgolvet innanför altaret behövde ”skyndsam reparation”		VS: E IV b; 39, inventarium 1842
1852	Ändring – ombyggnad, exteriör och interiör	Stor inre och yttre upprustning; <ul style="list-style-type: none"> • Kyrkans väggar lagades och avfärgades både in- och utvändigt. • Långsidornas fönsteröppningar (en på norra och två på södra) förstörades • I samtliga fönsteröppningar sattes nya fönstersnickerier med blyinfattade rutor • I kyrkorummet lades golv av plank, istället för tidigare tegelgolv 		VS: E IV b; 116, inventarium 1872
1854	Ändring – ombyggnad, interiör	Inre renovering; <ul style="list-style-type: none"> • Bänkar, läktare och fönstersnickerier ommålades • Altarets målning och förgyllning renoverades. • På norra sidan uppställdes en predikstol med trappa. Predikstolens korg var till formen avlång med brutna hörn (femsidig) blåmålad och försedd med förgyllda insignier och sniderier. Ovanför gjordes ett ljudtak i samma stil. (Predikstolen togs ur bruk 1893, förvaras nu i klockstapeln.)	O L Dahlman, Västerås (predikstolen)	VS: E IV b; 116, inventarium 1872
1888	Äldre kulturhistorisk inventering	Efter biskopsvisitation 1888 beslutades om kyrkoreparation och täckdikning av kyrkogården. Den var då så vattensjuk att vattnet steg upp i gravarna.		VS: Glimtar ur Hubbo församlings historia, s 21
1889	Vård/underhåll - exteriör Fast inredning – orgelverk	Kyrkans väggar rappades invändigt och utvändigt. Nytt orgelverk installerades och invigdes den 10 augusti detta år. Kyrkogården täckdikades.	Orgel: E A Zetterquist & Son, Örebro	VS: Krönikabok för..., s 2-3 Redelius, s 12

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1889	Äldre kulturhistorisk inventering	Inför planerad omgestaltning upprättades relationsritning upprättades över plan, fasad och sektion. Predikstol var på planen avritad med femsidig front, långsmal, uppgång snett bakifrån sakristians dörr till vänster. Altarringen var femsidig.	Uppmätning: Arkitekt A Jervalo	RA: D II bb: 4 H 176
1893	Ritning godkänd	Ritning till förändringar upprättades den 2/6 1893.	Arkitekt C F Ekholm	RA: D II bb: 4 H 176
1894	Ändring – ombyggnad, exteriör Ändring – ombyggnad, interiör	<p>Stor omgestaltning och upprustning genomfördes april-september detta år;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dörröppningen mellan vapenhus och kyrkorum murades igen, vapenhuset avskildes därmed från kyrkorummet och omgjordes till bårhus/gravkapell. • Golven bröts upp • I gångar och kor lades klinkerplattor • I bänkkvarteren inlades nya furugolv av 2”spåntade plank • Valv och väggar slätputsades, varvid valvribbornas kanter avjämnades. • Väggarna kvadermålades och valven schablonmålades. • Ny öppen bänkinredning med ornerade gavlar och skärmar insattes. • Ett korfönster av järn med yttre munblåst glas och målat katedralglas invändigt insattes. • Norra sidans fönster utvidgades till samma storlek som södra sidans hade. • Nytt altare i trä med stort krucifix och altarring byggdes • Predikstol av fernissad ek på kraftig, snidad stolpe och ljudtak byggdes. • Orgelläktaren och orgelfasaden kompletterades. <p>Kyrkan återinvigdes den 9/9 1894 (sextonde söndagen efter Trefaldighet) av biskop Billing. (C F Ekholms ritningar visar att projektet ursprungligen var tänkt att bli större; två utbyggda korsarmar redovisas, en större västportal med avfattningar, samt ett runt fönster i västra gaveln)</p>	<p>Arkitekt Carl Fredrik Ekholm, Uppsala (åtskilliga ändringar gjordes av Överintendents-ämbetet)</p> <p>Byggmästare J L Lundin, Stockholm</p>	<p>HF: O I a; 2, Entreprenadkontrakt 6/11 1893</p> <p>RA: D II bb: 4 H 176</p> <p>VSF: Krönikebok för Tillberga – Hubbo pastorat, s 12</p> <p>Redelius, s 3</p>
1904-07	Ändring – begravningsplats/ kyrkogård	<p>Kyrkogården utvidgades söderut och österut genom markförvärv från komministerbostället. Den förvärvade marken uppfylldes till samma nivå som befintliga kyrkogården. Till fyllning användes lerbankar uppkomna genom grävning av ett stort avloppsdike på Mälby ägor.</p> <p>Östra, södra och del av norra muren nybyggdes och nya planteringar anlades. Den förnyade och utvidgade kyrkogården invigdes 1907 av biskop Lövgren.</p>		<p>HF: Köpebrev 12/11-1903, lagfart 15/3-1904</p> <p>VSF: Glimtar ur Hubbo församlings historia, s 21-22</p>
1935	Ändring – ombyggnad, stomme	<p>Västportalen breddades från 110 till 170 cm. Nya portar av ek blev insatta, utformade med utgångspunkt i västra stigluckans portar. Den stickbågiga fönsteröppningen över portalen krymptes och ett mindre runt fönster blev insatt.</p> <p>Fasaderna lagades och avfärgades.</p>	<p>Arkitekt Georg Scherman Byggmästare Birger Andersson, Hedensberg</p>	<p>ATA: Dnr 1236, ink 10/5-1933, ritning VLT 1935-11-30 VLM: Fotografier</p>

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1950	Fast inredning – bänkinredning	Ny bänkinredning byggdes, på en nylagd linoleummatta på underlag av betong Elektrisk värme installerades	Orresta snickerifabrik	HF: Räkenskaper
1951	Ändring – begravningsplat s/kyrkogård	Kyrkogården utvidgades mot norr.	Konsulent Axel Eliasson	HF: Plan för utvidgning, mars 1951
1952	Ändring – ombyggnad, stomme Vård/underhåll – exteriör Ändring – ombyggnad, interiör	<p>Yttre upprustning och stor inre omgestaltning;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grundmurarna förstärktes med betong under marknivå • Runt kyrkan lades dränering utförd i cement- och tegelrör. • Fasadernas spritputs lagades med kalkbruk och avfärgades gråvita. Putsen drogs 30-50 cm ovan mark • Vapenhusets mönstermurade röste frilades från puts och restaurerades. • Yttertakets svarta järnplåt skrapades, lagades, mönjades och ommålades. • Solbänkar och fönsterbeslag lagades och ommålades • Fönstrens yttre bågar renoverades, nytillverkades delvis, ommålades med oljefärg. • I västra vindfånget lades nytt kalkstensgolv • Gångarnas klinkergolv borthöggs. Undergolvet av cement asfaltströks och nytt tegelgolv lades i cementblandat kalkbruk • Trägolvet innanför altarringen ersattes med ett tegelgolv • Valvens och väggarnas dekormålning ersattes med en neutral, enhetligt gulvit kalkavfärgning. • Korfönstret igenmurades och i nischen gjordes ny altarpriodnad av enkelt skåp i furu, laserat i oljetempera. I skåpet placerades medeltida träskulpturer • Nya innanfönster med blyinfattat glas blev insatta • Korfönstrets glasmålning flyttades till västra gavelfönstret. • Predikstolens korg behölls, fast på nytt fundament av tegel, som putsades och avfärgades likt koretets väggar. • Predikstolens baldakin borttogs och predikstolens korg fick ny färgsättning • Orgelläktarens barriär och pelare ommålades med oljefärg (var tidigare ekådrade) i nyanser som anknöt till bänkinredningen • Orgelhuset ommålades med utgångspunkt från rester av gammal färg under 1890-talsmålningen. • Nytt altarbord uppfördes i putsat och kalkfärgat tegel och avtäcktes med finslipad altarskiva i grå kalksten • Ny altarring utfördes i furu, målades med oljetempera och kläddes med grovt, grått linne • Vapenhuset återställdes efter att ha varit använt som bårhus sedan 1893. Dess tegelgolv togs upp för gjutning av 7 cm tjockt armerat betongskikt. Tegel lades åter. • I sakristian lades nytt tegelgolv, sakristians valv vattrevs och ommålades • Under orgelläktaren placerades belysningsarmaturer av blyinfattat antikglas 	<p>Arkitekt K M Westerberg</p> <p>Byggmästare Verner Johansson</p> <p>Konservator Oscar Svensson</p>	<p>HF: Arbets- beskrivning av K M Westerberg januari 1951</p> <p>VLT 1952- 10-01</p>

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1955	Nybyggnad	Bårhus med gravkapell uppfördes norr om klockstapel. Armerade grundplattor göts, grundmurar av betong byggdes, med yttre gråstenssockel. Väggarna uppfördes av byggnadsblock med isolering av träullitplattor. Fasaderna spritputsades och avfärgades i gråvit ton. Sadeltak byggdes med täckning av mörkt impregnerad handkluvan spån. Vid bygget gjordes genombrott i kyrkogårdsmuren.	Arkitekt Viktor Segerstedt	HF: O I B: 1, handlingar angående bårhus 1955
1957-60	Ändring – begravningsplats/ kyrkogård	Kyrkogården utvidgades mot söder med fyra regelbundna kvarter och ett par mindre urngravsområden. Officiell invigning ägde rum den 28 augusti 1960 av domprost O Rundblom och församlingens kyrkoherde E G Solberg.	Kyrkogårdsföreståndare Gösta Hagberg	VSB: Glimtar ur Hubbo församlings historia, s 22-23
1958	Fast inredning - orgelverk	Nytt 14-stämmigt orgelverk ersatte det tidigare från 1889	Åkerman & Lund, Solna	Redelius, s 12
1960	Vård/underhåll – exteriör	Kyrkans klockstapel fick ny spånbeklädnad. Man vannlade sig om att få spån som utseendemässigt överensstämde med de tidigare.		HF: Rapport 1960-09-29
1970		Inre renovering; <ul style="list-style-type: none"> • Kyrkans valv och väggar omkalkades • Kalkstensskiva lades i nischen efter det tidigare korfönstret • Altarringen öppnades i mitten • Nischen bakom altaret brädfodrades och gjordes till bakgrund för skulpturer. • I bänkkvarteren lades nytt trägolv, istället för linoleummattan från 1952. Luftspalt anordnades mellan betongplatta och de nya golvbräderna. • Valven isolerades på kyrkvinden 	Arkitekt Per Bohlin	HF: Arbetsbeskrivning, protokoll, skrivelser
1971		Klockstapelns lagades och ströks med dalbränd tjära (Högbo)	Spångbergs tak- och fasadarbeten	VKS: Arbetsbeskrivning
1976		Klockstapelns genomgick begränsad lagning med spjälkade, kreosotimpregnerade spån		VKS: Entreprenadkontrakt 1975-12-18
1978		Vinden isolerades med stenuullsskivor Plåttaket ommålades	Firma Takbehandlingar, Eskilstuna	VKS: Redovisning, faktura
1981		Klockstapelns tjärströks	Som ovan	VKS: Faktura
1987		Långhusets och sakristians tak skrapades, rengjordes och ströks med alcro takfärg. Bårhusets spåntak tjärströks.	Takbeläggningar Eskilstuna	VKS: Offert, faktura
1988		Klockstapelns tjärströks	Takbeläggningar Eskilstuna	VKS: Faktura
1990		Altarets medeltida skulpturer placerades i en ny tillverkad liten monter av mörkbetsat trä med front av skyddsglas. Åtgärden skedde för att minska stöldrisken.	Alm Tani AB, Björnlunda	VKS: Brev, kyrkorådsprotokoll 1990-03-20
1991		Pardörr av ek blev insatt innanför vapenhusets port, för att minska drag och värmeförluster.	Tillberga snickeri	Faktura 1991-04-03

Årtal	Händelse	Kommentar	Upphovsman	Källa
1994		Långhusets yttertak blev omlagt med ny plåt, fabrikslackerad svart (skiktjocklek 175 µm). Plåtarna klipptes till samma format som tidigare befintligt.	Ingenjör-firma Bo Göransson AB Holmbergs plåt & vent AB	VKS: Beställning, slutkontroll 1994-10-05
1995		Inre renovering pågick 16/1-11/3 1995. <ul style="list-style-type: none"> • Väggarna ströks med Gotlandskalk, bruten i milt gul nyans. • Altarring och bänkar bättringsmålades. • Läktarbarriär ommålades. • I södra vapenhuset insattes ny ingångsdörr på utsidan, utseende mässigt överensstämmande med västportens dörr. • Den gamla porten (1600-tal) behölls på insidan. • Ny elcentral installerades • Klockstapeln tjärströks 	Hantverkar'n måleri, Herbert Sandner Spånkultur, Värnamo	VKS: Fakturor 1995, faktura 1996-01-08 VLM: dnr 91: 48-316 Ahlberg, s 96
1996		Kyrkorummets klimat började regleras genom införande av intermittent uppvärmning	Åskebro El AB	VKS: Fakturor
1997		Reglerutrustningen för kyrkans värme kompletterades, så att fullständig klimatstyrning kunde genomföras	Svensk Klimatstyrning AB	VKS: Fakturor
2004-2005		Vård- och underhållsplan upprättades för Hubbo kyrka	Svensk Klimatstyrning AB	VKS: Fakturor